

Kepa Enbeitaren historia bizia dakar 2015eko lehen zenbaki honetik, haren ahotik ekarri ere, elkarrizketa luze bat egin baitiogu, Abornikako bere etxean, bi txandatan. *Urretxindorra*-ren biloba eta Balendin Enbeitaren seme zaharrena, Kepa Enbeita erresistente bat da. Enbeitatarra, berak esan ohi duen bezala «izenez adina izatez», enbeitatar izate hori abertzale eta euskaltzale izan eta ekitetik igarotzen baita. Gerra urtean Muxikan jaioa, sehaskatik bertatik tokatu zitzaion deusezten ari zen mundu bati eustea. Orduanik, eutsi, berreskuratu, birsortu, josi, eraiki eta belaunaldi berriei tresna erabilgarriak eskaintzen dabil. Horretan tematu da ibili den leku anitzetan: herrigintzan, hizkuntzaren berreskurapenean, Euskal Herri osorako nekazaritza sindikatu bat lortzeko ahaleginean, garai bateko auzolana berreskuratu eta berritzeko lanean, eta beste.

Enbeitaren ahotik Euskal Herriko azken bost hamarkadetako historia aletu daiteke. Bere historia pertsonalaren kontaketatik, herri honen historia konta liteke; baina, ez bakarrik historia kolektiboaren ondorio delako, baizik eta, eta bereziki honegatik, historia horretan eragile izan delako.

Sarritan ‘bazterretako’ borroketan ibili dela esan genezake, *statu quo*-aren kontrako bideetan, eraldatzen, nekazaritzan, adibidez, edo Arabatik herrigintzan. Biak ala biak eremu ‘periferikoak’. Eta hain zuzen, sarri gertatzen den legez, gurean ere, ‘zentroan’ baino ‘periferiatan’ gertatzen dira gauzarik interesgarrienak, eta baita eraginkorrenak ere. Eroso ez egotearen ‘abantailak’ akuilatuta-edo. Horixe ikusten da Kepa Enbeitaren *Historia bizia* elkarrizketaren ondoren datozen bi artikuluko mamitsuetan. Manex Agirre euskara teknikari eta bertsolariak Arabako euskalgintzaren gaineko erradiografia eta analisi zorrotza egin du, eta Mixel Berrokoirigoin ELBko kide eta Euskal Herriko Laborantza Ganberako lehendakariak, berriaz, Iparraldeko nekazaritzaren ingurukoa. Biak ala biak Enbeitak jorratu dituen eremuak.

Biak ‘periferiko’ esan dugu, ‘zentroan’ dagoela uste duenarentzat bederen. Arabako euskalgintzak berandukoa, bazterrekoa eta ahula izatearen sona du, baina pizgarriak sumatzen dira, ‘zentroa’, agian, lokartzen ari den honetan. Lehen ondorio orokor bat: alda-

keta handia eta ikusgarria izan dela Arabakoa, euskararen aurrebidean. Eta esperantza bat: orain egin daitekeela 'benetan' lan euskalgintzan Araban, batetik, orain dagoelako, benetan, ekimen berrien hartzaila izan daitekeen masa kritiko bat, eta, bestetik, euskalgintzan lanean dabilen belaunaldi aldaketa baten zantzuak daudelako. Alegia, beste herrialdeetan, 'zentroetan', lehenago bizi izandakoaren antzeko zerbait bizi dela, orain, Araban. Abantaila bat: besteen akatsak ez errepikatzeko aukera.

Beste periferian, 'Iparraldean eta nekazaritzan', zentral bilakatzeko azken hogeita hiru urtean Euskal Herriko Laborarien Batasunak (ELB) egindako bidea aztertu du Mixel Berrokoirigoinek. ELB, laborantza eta sindikalgintza eredu bat izateaz gainera, herrigintza ulertzeko egikaritzea bat ere izan da. Aldi berean sektoriala eta orokorra, Berrokoirigoinek idatzi legez sindikalismoa lotu dutelako «Euskal Herriaren errealtate eta eraikuntzari». Hau da, argi izan dutela ez dela gauza bera, adibidez, «lurrari eta lurraldeari lotua den laborantzak egiten duen herria, edo industrializatua eta artifizializatua den laborantzak egiten duen herria». Hala ere, Euskal Herri osoko nekazaritza sindikatu bateratu bat antolatzea –Enbeitaren betiko borroka– ez du hurbil ikusten, zail ikusten baitu «Hegoaldean lortzen ez dena Euskal Herri osoan lortzea». Agian, sakon aztertzeko moduko puntu bat izan liteke azken hori.

Egunen gurpilean atala aldizkariaren azken aldean dator, baina ez da horregatik bazterrekoa. Oraingo honetan, gainera, berrituta dator. Bi artikulugile berri estreinatu dira bi zaharren ordez. Joseba Barandiaranek utzi eta Henrike Galarzak idatzi du Ekonomia atalean, eta Dabid Anautek Txerra Rodriguezi eman dio erreleboa soziolinguistikako gaietan. Teknologia birtualez Gorka Juliok dihardu, eta Kulturaz, berriz, Nagore Amondarainek, ohiko denez.